

BiH treba novi ustav

Mirovni sporazum dogovoren u Daytonu i potpisan u Parizu 14. decembra 1995. trebao je, naravno, prije svega okončati rat (1992-1995), ali naknadno i omogućiti nastanak još jedne političke klase, demokratsku tranziciju i evropsku integraciju. Nažalost, u nedavnom izvještaju Evropske unije, kao i u rezoluciji Vijeća sigurnosti UN-a, navodi se da se arhitektura sporazuma urušava, da trenutna situacija prijeti međunarodnom miru i sigurnosti, te, prije svega, da se Bosna suočava sa "najvećom egzistencijalnom prijetnjom" od kraja rata.

Podsjetimo, "mirna podjela" Bosne i Hercegovine - projekat koji se pripisuje slovenačkom premijeru Janezu Janši - predviđa prekrajanje granica na zapadnom Balkanu. Prema non-paperu objavljenom 21. aprila 2021. godine, Bosna prestaje postojati i bit će podijeljena između Hrvatske i Srbije, sa malom bošnjačkom enklavom u centralnoj i dijelu zapadne Bosne. Od tada, Milorad Dodik - ultranacionalistički lider bosanskih Srba i sadašnji član zajedničkog bosanskog predsjedništva - sve više raste. On sve žestice negira genocid, igra se s nadmoći države i prelazi u secesionističkih prijetnji na akciju. Planira rekonstituisanje svoje vojske, rasformirane 1995. godine, i upotrebu sile kako bi dao punu autonomiju entitetu bosanskih Srba (Republika Srpska). Poduhvat pojačan 10. decembra usvajanjem zakona u Banjoj Luci iz oblasti odbrane, pravosuđa i oporezivanja. Sljedeći cilj: povlačenje 142 zakona

usvojena od 1995. godine koji jačaju centralizaciju Bosne.

Prijetnje otcjepljenjem su preciznije, a "međunarodna zajednica" koja je ipak garant integriteta, interveniše stidljivo i nespretno. I drugi pokazatelji su zabrinjavajući: endemska korupcija muči zemlju, ekonomska kao i zdravstvena situacija koje su oslonjene na budućnost, i na kraju, ali ne i najmanje važno, masovno iseljavanje zemlju lišava inteligentne, energične i budne omladine. Imali perspektive za njihovu budućnost u Bosni? - Nijedan. Uprkos svemu, etno-nacionalističke elite su se uplele u političku igru i na vlasti su već 30 godina. Međutim, njihova strategija i retorika prilagodile su se glavnim geopolitičkim promjenama 21. stoljeća.

Prvo: povratak podjele Istok-Zapad jača centripetalne, suverene i evroskeptične snage i daje novi život srednjoj Evropi koji postepeno integriše bivše jugoslavenske republike. Drugo, novi međunarodni (dis)red je preraspodjela prioriteta i premještanje uloga - Evropa postaje mala i periferna, Bosna više nije prioritet, čak ni na bilo kojem dnevnom redu. I, treće: "politika slabosti" ima prednost nad "politikom moći". Bertrand Badie je istaknuo paradoksalnu logiku nove političke igre: vlast je postala nemoćna i "slabi" su postali politički "najači".

Dodik je dobio inspiraciju za ovaj "softver" koji rebrendira bajku o "lavu i štakoru" (La Fontaine). Koristi od snažne potpore u srednjoj Evropi - Dodik doista uživa potporu mađarskog premijera Viktora Orbána, srbijanskog predsjednika Aleksandra Vučića, ali i

Piše: **MR. CHRISTOPHE SOLIOZ**

ruskog predsjednika Vladimira Putina - ne ustručava se izazvati visokog predstavnika Christiana Schmidta (OHR), zadirkivati njemačkog ministra vanjskih poslova Heika Maasa i neutralizirati određene intelektualne krugove koji usvajaju postkolonijalističku retoriku. Navodna moć međunarodne zajednice postaje problem... s kojim se hvata ukoštac. Dodik zasad drži prednost i ništa mu i niko ne može odoljeti. Njegov cilj: autoritarna etnokratija s fasadnom demokratijom.

Nema sumnje, zemlja je na raskrižju i krajnje je vrijeme da "međunarodna zajednica" pokaže kritički realizam. Reforme koje je nedav-

no formulisala Europska unija doista zahtijevaju ustavne promjene. Podsjetimo, međunarodna zajednica do sada je uvijek odbijala instalirati proces koji nadilazi Dejtonski mirovni sporazum. Danas je to neizbježno, pitanje je koji put slijediti znajući da je "Zorrova strategija" zaživjela. Doista, ono što je na kocki nije nameatanje novog ustava kao što je to bio slučaj u Daytonu, već instaliranje procesa zajedničke transformacije koji uključuje građane, "obične ljude" koji predstavljaju bosansku javnu sferu. To je značenje koje dajemo pristupu koji nije "mekan", već "oštar": to jest, oštar, živahan i inovativan.

Nedavna uspostava Skupštine građana u Bosni pokazuje put. Ova nova platforma - sastavljena od reprezentativnog uzorka stanovništva zemlje - omogućuje građanima da izravno izraze svoja mišljenja i stavove o potrebnim ustavnim i izbornim reformama, da formulišu rješenja kojima se uklanjaju diskriminirajuće ustavne odredbe i poboljšava Izborni zakon. Suočena s letargijom političke klase, metamorfoza zemlje - inspirisana "zajedničkom pristojnošću" dragom Orwellu - mora se osloniti na preoblikovani građanski angažman, na činjenicu da većina ljudi svoje povjerenje stavlja u zajedničke vrijednosti "bez potrebe da ih povezuje s nekim transcendentnim uvjerenjima" (Orwell), fortiori etnonacionalne vrste. Uloži su veliki, Bosni je potreban novi ustav, funkcionalna reorganizacija na regionalnoj osnovi i, prije svega, novi društveni ugovor. Mirovni sporazum iz 1995. de facto je podijelio zemlju, sada je vrijeme da je ponovno ujedinitimo.

(Povodom godišnjice Dejtonskog mirovnog sporazuma, svoje viđenje rješenja krize u našoj zemlji objavio je u specijalu Oslobođenja Ja bih BiH.

Ovaj tekst objavljen je u Parizu, u Libération, a potom su ga prenijeli i švicarske dnevne novine Le Temps koje izlaze na francuskom)

Prema non-paperu objavljenom 21. aprila 2021. godine, Bosna prestaje postojati i bit će podijeljena između Hrvatske i Srbije, sa malom bošnjačkom enklavom u centralnoj i dijelu zapadne Bosne. Od tada, Milorad Dodik sve više raste